

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 89. Quæ lex sit pœnalis, & quid circa eam notandum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

est jus gentium esse permissiones quasdam juris naturalis omnibus nationibus communes, uti quod liceat vim vi repellere. *Contra*; Datur jus gentium etiam obligatorium, uti postea assignabitur. Has omnes aliasque sententias pluribus confutat *Suar.* hic l. 2. c. 17. & seqq.

§. II. Jus gentium melius sic definitur; lex non scripta, quæ per liberam omnium aut ferè omnium nationum consensionem & usum recepta, vim obligandi habet, ita ferè *Suar.* & *Aversa* hic q. 94. l. 4. Dicitur, 1. *lex non scripta*, quod per modum generis ponitur: 2. *Vim obligandi habet per liberam consensionem*, per quod differt à jure naturali, cui licet sit vicinum & affine, eò quodd facile ex ipso formetur seu deducatur, uti rectè docet *S. Th.* 1. 2. q. 95. a. 2. & 4., ideoque dici possit esse aliquid quasi medium inter legem naturalem & positivam, reipsa tamen est potius lex positiva, uti docet *S. Th.* supra: 3. *Per consensionem & usum omnium ferè nationum*, per quod differt ab aliis legibus positivis, quæ non ita latè se extendunt ad omnes nationes, nec introducuntur per usum hominum, sed per dispositionem legislatoris: sic ad jus gentium spectant divisio bonorum, limites possessionum, receptio Legatorum, usus mercimoniorum, commercium litterarum: item ut non inficiantur aquæ, nequidem inter hostes; non venenentur herbæ aliaque ad sustentationem vitæ necessaria &c., de quibus omnibus plura videri possunt apud *Suar.* supra.

Q. 89. *Quæ lex sit pœnalis, & quid circa eam notandum.* R. 607.

§. I. Lex dividitur in moralem, pœnalem & mixtam: moralis est, quæ in conscientia & sub culpa Theologica obligat, non tamen sub pœna infligenda ab hominibus; pœnalis, quæ ratione sui immediate

mediatè obligat tantùm sub pœna; mixta, quæ obligat sub culpa Theologica simulque sub pœna, unde audiendi non sunt, qui apud *Moyam* t. 1. c. 6. d. 4. q. 3. à n. 19. & *Dianam* p. 1. tr. 10. R. 20. non agnoscunt in lege ulla obligationem sub culpa & pœna, sed volunt omnes esse, vel morales tantùm, vel tantùm pœnales.

608 §. II. Quamvis lex pœnalis ratione sui non obliget sub culpa, potest tamen aliunde esse obligatio sub culpa, ne fiat hoc, quod etiam per legem pœnalem prohibetur, v. g. si Princeps per legem pœnalem intentet mortem illi, qui è vivario suo capiet feram, qui hanc capiet, incurreret culpam Theologicam, imprimis furti, quia fera inclusa, est sub stricto Dominio includentis; deinde etiam homicidii seu occisionis sui, si temerè se exponat isti periculo mortis; hæ tamen culpæ non sunt ratione legis pœnalis, sed legum naturalium vetantium furta & occisionem sui; similiter quamvis lex pœnalis immediatè obliget tantùm sub pœna, mediatè tamen obligat etiam sub culpa, quia transgressor obligatur in conscientia pœnam solvere, amittitque jus, v. g. ad pecuniam promulceta impositam, saltem si exigatur.

609 §. III. Lex pœnalis, alia est latæ sententiæ, alia ferendæ; signum, quodd sit latæ sententiæ, est, si lex ita habeat, quisquis hoc fecerit, *ipso facto pœnam incurret, sit excommunicatus, excommunicamus eum, ex tunc sit reus pœna, tunc subiaceat pœna, sciat se incurrisse pœnam &c.* Signum, quod sit ferendæ sententiæ est, si solum minetur pœnam, dicendo v. g., *prohibemus sub pœna excommunicationis, excommunicabitur, excommunicetur, sit reus, erit reus pœna, obligetur, obligabitur, subiacebit pœna &c.* In dubio autem censenda est esse tantùm ferendæ sententiæ quia *in pœnalibus causis benignius*

gnius interpretandum est, uti habent regulæ juris
n. 826. referendæ.

§. IV. Si legislator primò præcipiat aliquid, & 610
postea constituat pœnam transgressoribus, signum
est, quòd sit lex mixta; è contrà si lex directè nil
præcipiat, sed tantùm pœnam imponat iis, qui rem
aliquam egerint vel omiserint, signum est, quòd sit
tantùm pœnalis, v. g. si dicat, *omnes cras veniant
ad templum. Et qui non venerit, pendet 10. aureos*,
est mixta; si autem dicat, *qui cras ad templum non
venerit, pendet 10. aureos*, est pœnalis.

§. V. Si res præcipiatur sub pœna non gravi, v. 611
g. sub excommunicatione minore, sub interdicto ad
breve tempus &c., obligabit tantùm sub veniali: si
præcipiatur sub pœna gravi, sed ferendæ priùs sen-
tentiz, non semper intelligi poterit obligare sub cul-
pa gravi uti rectè cum aliis *Lugo de just. d. 6. n. 51.*,
sæpe enim pœna est ad terrendum: & universaliter
loquendo, si lex tam civilis quàm Ecclesiastica ferat-
ur verbis præceptivis, & materia sit gravis, videtur
probabilius cum *Castrop. hic d. 1. p. 5. Illf. t. I. d. 2.*
n. 33. & aliis contra *Nar.*, quòd lex non sit purè pœ-
nalis sed mixta: si autem non feratur verbis præce-
ptivis sed indifferentibus, licèt pœna gravis impo-
natur, censenda erit esse purè pœnalis, quia talis pœ-
na imponi potest propter culpam civilem, neque ra-
tio est interpretandi legem in majori rigore, cum
hæc obligatio sub pœna sufficiat ad finem legis obti-
nendum, qui est commune bonum per observatio-
nem rei à lege intentæ: in omnibus tamen consuetu-
do & sensus communis est optimus legum interpres:
suntque etiam attendenda verba legis, uti dicitur
n. 660.

§. VI. Leges Ecclesiasticæ latæ sententiæ inferen- 612
tes censuram obligant ante omnem iudicis sententi-
am,

am, reliquæ pœnales latæ sententiæ sæpe non obligant ad pœnam actu solvendam, nisi præcesserit sententia declaratoria criminis, uti docent *Gran. Mol. Covarr. Vasq. Lex. Less. Suar.* in 3. p. T. 5. d. 13. l. 2. §. nonnulla, *Sylvius* in Resol. variis p. 1. V. *beneficium*, cas. 5. aliique apud ipsum pluresque adhuc apud *Leuren.* p. 2. q. 288., & colligitur ex cap., *cum secundum leges*, De hæreticis in 6., ubi postquam *Bonif. VIII.* statuisset bona hæreticorum ipso jure esse confiscata, addit, prius debere ab Episcopo fieri promulgationem criminis: idem est de crimine læsæ Majestatis, item de beneficiis, si quis ipso facto dicitur privari in pœnam criminis, nisi adderetur inquit *Sylvius*, quòd ipso facto in conscientia deberet beneficium dimittere ante quamvis sententiam etiam declaratoriam criminis: putantque *Sanch. Covarr.* & alii præter declarationem criminis etiam præquiri executionem sententiæ, nisi praxis, consuetudo vel verba legis ad aliud cogant, quia lex pœnalis, quantum potest, benignè interpretanda est, uti antè dictum, reipsa enim nimis durum videtur in se ipso exequi talem pœnam: aliud tamen est, inquit *Sa V. beneficium*, si lex dicat, quòd collatio beneficii, v. g. propter Simoniam non valeat, tum enim ante omnem sententiam non valet: putat tamen *Illf.* n. 73. privationem beneficii non incurri nisi post declarationem criminis. Vide dicenda l. 3. p. I. à n. 215. & l. 4. n. 943. Quòd si lex consistat in privatione, ita ut faciat aliquem inhabilem ad acquirendum, v. g. ad habendum titulum, ad faciendum fructus suos, *Pirh. De Cler. non resid.* n. 54. citans *Castrop.* docet incurri pœnam ipso facto absque ulla sententia vel declaratione: *Illf.* n. 72. universaliter concludit, quamvis adderetur, *ipso facto ante declarationem*, tamen de facto nullam dari legem pœna-

lem,

lem, quæ nullâ præmissâ Judicis sententiâ denun-
 ciantem vel pœnam vel crimen, obliget, exceptis legi-
 bus statuentibus censuram Ecclesiasticam, irregulari-
 tatem, reservationem absolutionis, impedimen-
 tum criminis in matrimonio, privationem petendi
 debitum conjugale ratione incestus intra secundum
 gradum, privationem fructuum ob neglectas Horas.
 Vide etiam dicenda l. 4. n. 943. Addit tamen rectè
Ills. n. 74, irrationem actus statutam ob neglectum
 formæ requisitæ ad contractum, testamentum, ma-
 trimonium &c., item privationem boni necdum ob-
 tenti sed prius obtinendi sub conditione evitanti cri-
 minis, propriè non esse pœnas, & ideo incurri ante
 omnem sententiam ac declarationem. Circa pœnam
 legis irritantis videri possunt *Ills.* à n. 78. & *Leur.*
 p. 3. q. 167.

§ VII. Si multa pecuniaria fuerit imposita, quæ 613
 ipso facto incuratur, adhuc non teneris solvere, ni-
 si exigatur, quia sic habet praxis & usus communis,
 inquit *Castrop.* d. 2. p. 4. n. 6.

§ VIII. Si pœna sit nimis difficilis & superet hu- 614
 manam infirmitatem, uti mors, mutilatio, gravis
 infamia, lex non obligat reum ad illam per seipsum
 exequendam aut sponte adeundam, sed potest licitè
 fugere vel declinare, etiam effracto carcere & dece-
 ptis custodibus, uti rectè explicat *Busenb.* referen-
 dus l. 4. n. 1525. docentque communiter A A cum
Ills. n. 75.

§ IX. Pœna conventionalis ex mutuo consen- 615
 su imposita, v. g. illi, qui à contractu resiliet, debet
 solvi, si alter perat, etiam ante omnem sententiam
 Judicis, uti dicitur l. 3. p. 2. n. 506.

§ X. Damnatus ad exilium, censeri debet da- 616
 mnatus, non ad perpetuum sed temporale; item fi-
 lius natus ex parente hæretico de jure est irregularis,
 si ta-

661. si tamen parens postea fit Catholicus, filius non erit irregularis, quia dicetur filius Catholici; & idem est de similibus casibus. Ratio est, quia leges pœnales sunt odiosæ, odiosa autem sunt restringenda & in benigniorem partem interpretanda, uti n. 609. dictum est: hinc lex pœnalis non debet extendi ad similes vel etiam majores culpas, sed tantum ad expressas in Jure, sic bis baptizatus est irregularis, non tamen bis confirmatus, quamvis sit peccatum simile; legens libros hæreticos excommunicatur, non tamen audiens conciones hæreticas, quamvis hoc fit de se gravius & periculosius: quod maximè valet de lege pœnali exorbitante vel correctiva juris antiqui, quæ ob similitudinē vel identitatem rationis extendi non debet ad casus alios, *Laym. Pirh* l. 3. t. 5. n. 171. Quomodo autem pœnæ latæ in reum læsæ Majestatis cadant etiam in filios, explicat *Delbene* de *Imm. Eccl.* c. 16. d. 23. f. 1.

617 §. XI. Si feratur censura tantum post novam monitionem incurrenda, non fertur præcisè ob factum præteritum, quod de se fortè non erat peccatum mortale; sed ob factum præteritum prout habens adjunctam pertinaciam vel contemptum monitionis, sic enim fit culpa gravis.

618 §. XII. Quando effectui externo imponitur pœna, v. g. Vulnerationi, quam sequitur mors, si mors tum prius sequatur, quando causa voluntaria illius est revocata, nihilominus incurritur pœna irregularitatis, sicuti obligatio restitutionis incurritur ex actione damnosa, licet de hac aliquis efficaciter doleat, uti rectè *Suar. Sanch.* aliique cum *Dicast.* de *juram.* d. 2. n. 185. 274.

619 Q. 90. *Quanam lex dici debeat favorabilis, quanam odiosa. R.*

§. I. Plures malè explicant, nam *Tirag.* putat legem